

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Finanssiala ry (FA) pitää hyvänä, että koulutuspoliittinen selonteko on laadittu ja on koulutuksen järjestäjillä lausuttavana. Selonteko painottuu vahvasti lasten ja nuorten osaamiseen ja nuorena tapahtuvaan oppimiseen. FA vetoaa, että analyysia laajennetaan koskemaan erityisesti jatkuvan oppimisen, uudelleen kouluttautumisen ja myöhemmällä iällä tapahtuvan osaamisen kehittämisen alueita. Lisäksi yhteys työelämään ja tulevaisuuden osaamistarpeiden analyysi jää ohueksi.

Lisäksi FA korostaa, että selonteon valmistelun yhteydessä elinkeinoelämän toimijoiden kuuleminen on ollut vähäistä. Finanssialan näkökulmasta tärkeitä ja enemmän painoarvoa ansaitsevia teemoja olisivat olleet mm. digitalisaatio, teknologian kehitys, jatkuvan oppimisen teemat, vuorovaikutustaidot, kyberturvallisuus sekä ilmaston- ja väestön muutokset.

Selonteossa vähäisen huomion saa myös Suomen menestyminen ja sijoittuminen kansainvälisissä osaamistasovertailuissa. Esimerkiksi nykytilanteessa suomalaisnuorten talousosaaminen on polarisoitunutta. Vaikka PISA-tilastoissa suomalaiset pärjäävät keskimäärin erinomaisesti, ovat yksilökohtaiset erot talousosaamisessa suuria. FA pitää tärkeänä, että koko väestön talousosaamisen parantamiseksi ja talousosaamistyön koordinoimiseksi tehty ja Oikeusministeriölle luovutettu suunnitelma otetaan käyttöön. Suunnitelmaa on myös päivitettävä ja pidettävä ajan tasalla.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

FA yhtyy näkemykseen, että ajassa kehittyvä sivistys vahvistaa niin yksilöiden kuin yhteiskuntienkin kykyä sopeutua muutoksiin. Osaaminen on olennainen osa paitsi yksilötason hyvinvointia, myös yritysten kilpailukykyä. Yksilöllinen sivistys ja elinkeinoelämän koulutusjärjestelmään kohdistamat tarpeet eivät sulje toisiaan pois, ja siksi selonteossa olisi syytä käsitellä enemmän työelämän sekä koulutuksen rajapintoja.

FA pitää tärkeänä, että koulutusjärjestelmä pystyy tulevaisuudessa ennakoimaan työelämän tarpeita joustavasti ja tehokkaasti. Jatkuvan oppimisen tueksi tarvitaan systemaattista, työelämän ja oppilaitosten välille rakennettua yhteyttä sekä sellaisia rahoitusmalleja, jotka tukevat jatkuvan oppimisen ja osaamista täydentävien kokonaisuuksien tarjontaa erityisesti korkea-asteella.

Selonteon visiossa erityisen kannatettavaa on tavoite, että kaikilla tulee olla mahdollisuus kehittää ja uudistaa osaamistaan työuran eri vaiheissa riippumatta taustasta, työpaikasta tai elämäntilanteesta. Työelämän muutokset vaikuttavat eri aloihin eri nopeudella, ja finanssialan toimijat ovat etupäässä erityisesti digitalisaatioon liittyvässä kehityksessä. Esimerkiksi digitalisaatio luo muutoksia alan rakenteisiin, kuten esimerkiksi työtehtäviin, markkinoihin sekä liiketoimintamalleihin.

Tulevaisuusanalyysi voisi parhaimmillaan olla kauaskantoista visiointia siitä, millaisia osaamistarpeita Suomessa 20 vuoden kuluttua on. Esimerkiksi digitalisaatiolla on mittavat vaikutukset opiskeluun ja opettajien rooliin, täydennyskouluttautumisen mahdollisuuksiin sekä osaamistarpeiden ennakointiin. Tulevaisuusanalyysi voisi olla näiltä osin kunnianhimoisempi.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Esi- ja perusopetuksella on tärkeä tehtävä myös yksilön elämänhallinnan vahvistamisessa. Erityisesti oman taloudenhallinnan taidot ovat välttämättömiä nuoren itsenäistymisen tukipilareita. Näitä taitoja eivät kaikki opi kotona, ja siksi FA pitää tärkeänä, että koulutusjärjestelmä pystyy takaamaan näiden taitojen tasa-arvoiset oppimismahdollisuudet. Tämä edellyttää, että myös opettajilla on valmiuksia sekä resursseja taloudenhallinnasta kertomiseen.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toisen asteen koulutuksessa painotus on voimakkaasti nuorissa ja nuorten koulutusjärjestelmässä ottaen huomioon, että ammatillisessa koulutuksessa yli puolet opiskelijoista on aikuisopiskelijoita. Ammatillisen koulutuksen rooli jatkuvassa oppimisessa ja koko työuran tukemisessa kasvaa, joten sen tulisi vastata työelämän tarpeisiin joustavammin ja enenevässä määrin. Ammatillisten tutkintojen ja niiden osien tulisi vastata elinkeinoelämän tarpeisiin joustavasti ja kustannustehokkaasti. Huomioitavaa myös on, että elinkeinoelämän tarpeiden ennakoiminen useiksi vuosiksi eteenpäin on erittäin vaikeaa, joten koulutusjärjestelmän joustavuus on yhä tärkeämpää.

FA kannattaa yhteistyön tiivistämistä työelämän kanssa ja palvelutarjontaa tuleekin tehdä yhteistyössä korkeakoulujen, oppilaitosten, työelämän ja yritysten kesken ja rahoitusmallien tulee tukea tätä. Sisältöjen lisäksi on tärkeää huomioida työelämälähtöisyys myös tarjonnan muodoissa. Tutkintojen rooli on merkittävä, mutta jatkuva oppiminen erityisesti jo tutkinnon omaavalle koostuu työnohella pääosin lyhyemmistä opintokokonaisuuksista, moduuleista ja kursseista. Tämä edellyttää joustavia tutkintorakenteita ja koulutusjärjestelmää sekä myös digitaalista ajasta ja paikasta riippumatonta tarjontaa. Myös englanninkielisen tarjonnan määrää tulee kasvattaa.

FA kannattaa ehdotusta fyysisen ja digitaalisen kansainvälisyyden kasvattamisesta. Lisäksi kannatetaan digitaalisia oppimisympäristöjä ja ratkaisuja huomioiden kuitenkin, että ne voivat myös korvata nykyisin käytössä olevia oppimisen ja opiskelun tapoja, ei pelkästään täydentää niitä. Jatkuvasti kehittyvää oppimisanalytiikkaa on tärkeää hyödyntää mahdollisimman laajasti ja myös siltä osin varmistaa tiedolla johtamisen edistyminen. Virtuaalisuus mahdollistaa myös parhaat kouluttajat kaikkien käyttöön myös ajasta ja paikasta riippumatta, joten on tärkeää arvioida minkälainen tulee olemaan tulevaisuuden opettajan toimenkuva.

Selonteossa esitetty digitaalinen ekosysteemi on erittäin kannatettava. FA kannattaa myös jatkuvan oppimisen tukemista julkisella digitaalisella alustalla, joka kokoaa jokaisen työkokemuksen, koulutuksen ja osaamisen yhteen ja ehdottaa täydennyskoulutusta sekä avoimia työpaikkoja.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä merkittävä osa on yksityisiä yhteisöjä ja tämä tulisi nähdä vahvuutena. Yksityisillä toimijoilla on kyky tarjota asiakaslähtöisesti, joustavasti ja kustannustehokkaasti monipuolista tarjontaa sekä reagoida ripeästi kysynnän muutoksiin.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

FA painottaa, että aikuisten koulutustarpeet ovat jääneet tässä selonteossa valitettavan vähälle huomiolle. Korkeakoulujen rooli jatkuvassa oppimisessa on kuitenkin tulevaisuudessa merkittävä ja yhteistyön tiivistäminen työelämän kanssa välttämätöntä. Jatkuvan oppimisen palvelutarjontaa tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä korkeakoulujen, oppilaitosten, työelämän ja yritysten kesken ja rahoitusmallin tulee tukea tätä. Työelämäkokemuksen hankkiminen opintojen aikana on tärkeää, myös osana opintoja.

Ulkomaisten opiskelijoiden houkuttelu ja integrointi Suomeen on välttämätöntä. Myös englanninkielisen tarjonnan määrää tulee kasvattaa.

Kannatettavaa on myös esitys digitaalisuuden käyttämisestä laajasti oppimisen tukena, mutta kannatamme myös käyttämistä osana oppimista. Erittäin kannatettavaa on tavoite siitä, että Suomi on maailman johtava digitalisaation hyödyntäjä korkeakoulutuksessa ja siihen perustuvassa jatkuvassa oppimisessa ja että opetussisällöt avataan mahdollisimman laajasti käyttöön. Edellä mainitun lisäksi jatkuvasti kehittyvää oppimisanalytiikkaa on tärkeää hyödyntää mahdollisimman laajasti ja myös siltä osin varmistaa tiedolla johtamisen edistyminen. Virtuaalisuus mahdollistaa mm. parhaat kouluttajat kaikkien käyttöön myös ajasta ja paikasta riippumatta, joten on tärkeää arvioida minkälainen tulee olemaan tulevaisuuden opettajan toimenkuva.

Esitykset alustamaisesta toimintavasta ja profiloituminen vahvuusalueisiin sekä avoimen väylän kehittämisestä ovat kannatettavia.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

FA korostaa, että jatkuvassa oppimisessa tulee huomioida, ettei se ole erillinen sektori, vaan osa nykyistä koulutusjärjestelmää. Lisäksi jatkuva oppiminen ei ole pelkästään henkilölähtöistä, vaan tarpeet nousevat vahvasti työelämästä sekä yhteiskunnasta. Huomioitava on myös yksityisen sektorin tarjonta.

FA kannattaa, että jatkuvan oppimisen palvelutarjontaa tehdään tiiviissä yhteistyössä korkeakoulujen, oppilaitosten, työelämän ja yritysten kesken ja että rahoitusmallit tukevat tätä. Lisäksi esitämme, että jatkuvaa oppimista on tuettava julkisella digitaalisella alustalla, joka kokoaa jokaisen työkokemuksen, koulutuksen ja osaamisen yhteen ja ehdottaa täydennyskoulutusta sekä avoimia työpaikkoja.

On tärkeää huomioida työelämlähtöisyys myös tarjonnan muodoissa. Tutkintojen rooli on erittäin tärkeä, mutta jatkuva oppiminen erityisesti jo tutkinnon omaavalle koostuu työn ohella pääosin lyhyemmistä opintokokonaisuuksista, moduuleista ja kursseista. Tämä edellyttää joustavia tutkintorakenteita ja koulutusjärjestelmää sekä myös digitaalista ajasta ja paikasta riippumatonta tarjontaa.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

FA pitää erittäin tärkeänä tavoitteena, että opetushenkilöstön koulutusta ja sen painopisteitä tarkastellaan sekä niiden laadusta huolehditaan. Erittäin tervetulleena FA pitää kasvatusta- ja opetusalan koulutusten kehittämisfoorumien perustamista.

Hyvänä tavoitteena FA pitää myös sitä, että toteutettaisiin joustavia tapoja täydentää opettajien ja muun henkilöstön osaamista ja kelpoisuutta mahdollistamalla tutkintojen täydentäminen, monimuotokoulutus ja opettajien kaksoiskelpoisuuksien hankkiminen eri vaiheessa uraa. Näihin käytäntöihin on syytä sisällyttää erilaisia keinoja mahdollistaa säännöllinen perehtyminen ajankohtaisiin, opetettavaa alaa lähellä oleviin työelämän tarpeisiin.

FA on ollut aktiivisesti mukana luomassa yhteyksiä opetushenkilöstön ja elinkeinoelämän välille. Yksi esimerkki tästä on OK!Akademia, joka on Talous ja nuoret TATin ja elinkeinoelämän vuosittain järjestämä kutsuseminaari opettajankouluttajille. Seminaarin yhteydessä yritykset ja opettajankouluttajat käyvät vuoropuhelua siitä, miten koulutuksella vastataan ajankohtaisiin ja tuleviin osaamistarpeisiin, ja miten näitä voidaan ennakoida. Lisäksi FA on järjestänyt finanssialan

osaajia kouluttavalle opetushenkilökunnalle päivän mittaisia FIT-harjoitteluja eli työelämään tutustumisjaksoja finanssialan yrityksissä.

Maailman muuttumisen tulee näkyä myös opettajan roolissa. Opettajan toimenkuva voi olla hyvin erilainen vuonna 2040, ja esimerkiksi oppimisanalytiikan käyttö voi mahdollistaa entistä paremman yksilöllisen tuen oppijalle. Lisäksi digitaalisen osaamiskehityksen avulla voidaan esimerkiksi tukea uusien osaamistarpeiden tunnistamista ja yksilöllisesti räätälöidyn koulutuksen tarjoamista.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Repo Katja
Finanssiala ry